

polyi örmény patriarchátust. Ez a szervezeti rend (2 katolikátus, 2 patriarchátus) máig fennáll az örmény apostoli egyházban.

A XX. század szomorú eseményeinek következtében megnövekedett az európai és tengerentúli diaszpórák létszáma. Ezek egyházszervezetét is meg kellett teremteni. Így az Egyesült Államokban érsekség (New York) és püspökségek (Hollywood, Los Angeles) alakultak, de püspökség működik Kanadában, Argentínában és Brazíliában is. Európában Párizsban alakult érsekség, amely afféle nyugat-európai exarchátus szerepét is betölti. Több városban (pl. Bécs) a lelkészség vezetője is fölszentelt püspök. Közép-Európában az örmény apostoli (gregoriánus) egyháznak nincs hierarchiája.

Guzsik Tamás

(Megjelent az Örmény Egyházi Hírlevél, II/8. 1998. június 16-i számában)

Az Agnus Dei (Isten Báránya) és a kommúnió (áldozási ének)

Elérkeztünk a szentmise két utolsó hivatalos énekéhez. Szó volt már az előző négy állandó részről (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus), melyek önmaguk tartalmát közlő, de nem szertartást kísérő énekek. Szó volt a szekvenciával kibővülő, mindig változó szövegű misepropriumokról (introitus, graduále, alleluja, traktus, offertórium), melyek közül kettő, az introitus és az offertórium, szertartást kísérő ének. E két utolsó tétel is, az Agnus Dei és a kommúnió-ének, fontos szertartások lefedését szolgálja.

A mise utolsó ordinárium-tétele, az Agnus Dei (Isten Báránya), a szentáldozást megelőző kenyértörés szertartásának kísérő éneke. Midőn a szent kenyér megtöretik, amint Krisztus teste is a szenvedésben, és a szent színek elegyítésére is sor kerül („Krisztus testének és vérének egyesítése váljék a szent áldozásban lelkünk üdvösségére!”), akkor énekel a liturgia háromszoros megszólítással az egy személyű áldozatról és áldozatbemutatóról, Jézus Krisztusról, aki egyedül képes elvenni a világ bűneit. Keresztelő Szent János felkiáltása nyomán (Jn 1,29) alakul a szöveg: „Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, irgalmazz nekünk!” Az irgalomkérés és a hódolat kinyilvánítása egy hangon olvad össze, mely a harmadik megszólítás után a megváltó Krisztusban lévő igaz békéért könyörög („adj nekünk békét!”). Az Agnus Dei legősibb és minden helyzetben legmagasztosabb megszólalása a *missa mundi* recitatív dallama, de a díszesebb gregorián dallamok is méltóképpen hordozzák a változatlan szöveget.

A kommúnió-ének a mise utolsó proprium-tétele, mely a kommúnió-szertartás, az áldozás alatt hangzik. Jól megfér a szentségi népelemek mellett, akár előtte, akár utána, mert alkalmas zsoltárokból vagy evangéliumból vett szövegével szemlélődik a szent misztérium fölött: „Ragyogtasd fel arcod szolgád fölött, Isten, szabadíts meg engem irgalmasságodban!” vagy: „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, énbennem marad és én őbenne.” A további

elmélyült imádságot a rövid antifónák között énekelhető zsoltárversek segítik, melyeket a *Graduale Romanum* és a *Graduale Simplex* hivatalos szerkönyvek nyomán az *Énekegyház* és a *Graduale Hungaricum* énekeskönyvek is ajánlanak. Az eredeti kommunió- és introitus-antifónák dallamos tételek, melyek szkolával énekelhetők. A megszentelt szövegekre alkalmazott szép, egyszerű gregorián dallamokat pedig a hívek is szeretik énekelni, mint a nyugati egyház önazonosságának hangját. A kommunió-énekszövegek legrégebbike pedig összeköt keletet és nyugatot, de Istent és embert is nagy erővel és hálaadással: „Ízleljétek és lássátok, hogy milyen édes az Úr, boldog az az ember, ki őbenne bízik.”

Balogh P. Piusz O. Praem.
gödöllői kormányzó perjel

Örménykatolikus pátriárkai mise a Szent István-bazilikában

Óboldogsága XIX. Nerszész Péter (*Bedrosz*) örménykatolikus pátriárka, akit Erdő Péter bíboros hívott meg a budapesti örménykatolikus közösség kérésére, néhány héttel azután, hogy Ferenc pápa az Isteni Irgalmasság vasárnapján, április 12-én többek közt II. Karekin pátriárka, minden (orthodox) örmény katolikosz (Ecsmiadzinból), I. Arám kilikiai örmény katolikosz-pátriárka (Anteliasz/Bejrútból) és Szerzs Szarkiszján örmény köztársasági elnök jelenlétében szentmisén emlékezett meg az örmény népiértás centenáriumáról és egyházdoktorrá avatta Nareki Szent Gergely X. századi örmény misztikus szerzetesköltőt, 2015. május 23-án pünkösd előesti örmény rítusú szentmisét mutatott be a budapesti Szent István-bazilikában. Ez volt az első alkalom, hogy ilyen magas rangú örmény egyházi vezető érkezett hazánkba.

A liturgián Erdő Péter bíboros mellett részt vettek a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia jelen lévő tagjai és az Esztergom-Budapesti Főegyházmege papságának képviselői, továbbá jelen volt *Bogárdi Szabó István* püspök, a Magyarországi Református Egyház zsinatának lelkes elnöke és a testvéregyházak számos vezetője, Harrach Péter a KDNP frakcióvezetője, Bagdy Gábor főpolgármester-helyettes és a diplomáciai testület tagjai. A valóban különleges alkalomra komoly hívó és érdeklődő tömeg gyűlt össze.

A szertartás kezdete előtt *Erdő Péter* bíboros-érsek magyarul és olaszul köszöntötte „az Örmény Katolikusok Kilikiai Házának katolikosz-pátriárkáját” és a jelenlévőket. A szertartásban az evangéliumot örmény nyelven *Krikor Badichah* atya, a római XIII. Leó Örmény Kollégium rektorhelyettese olvasta föl; a fiatal pap az utóbbi időben rendszeresen látogatja Rómából a budapesti Orlay utcai Fogolykiváltó Boldogasszony és Világosító Szent Gergely örménykatolikus kápolna közösségét. Magyar nyelven *Fülöp Ákos* atya, a lelkes plébániai kormányzója olvasta az evangéliumot. A katolikosz-pátriárka, homlíája végén, Nareki Szent Gergely írásait ajánlotta a hívek figyelmébe.